

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมมนุษย์ เป็นสังคมที่ซับซ้อนทั้งในด้านโครงสร้าง รูปแบบ ความเป็นอยู่ ฯลฯ ถ้าเป็นสังคมใหญ่จะมีคนอยู่ร่วมกันหลาย ๆ กลุ่ม บางคนก็อยู่ในสังคมนี้มาแต่ดั้งเดิม บางกลุ่มก็ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ คนที่เข้ามาอยู่ร่วมกันนี้มักจะมีเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และแบบแผนการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่ถ้าพวกนี้เข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม มีความเห็นแก่พวกของตน รวมทั้งพยายามยึดมั่นในคุณค่าของวัฒนธรรมและแบบแผนความเป็นอยู่ของกลุ่มตน โดยปกติกลุ่มนี้จะมีจำนวนน้อยกว่าคนกลุ่มใหญ่ที่เป็นเจ้าของประเทศ คนกลุ่มนี้ได้ชื่อว่า ชนกลุ่มน้อย (Minority Groups) หรือชนต่างวัฒนธรรม¹

ประเทศไทยมีชนกลุ่มน้อยอยู่หลายกลุ่ม นอกเหนือจากชาวจีน ชาวจีนและชาวญวนอพยพแล้ว ยังมีชนกลุ่มน้อยที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ทางสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล มีประชากรทั้งสิ้น 1,238,016 คน มีผู้นับถือศาสนาอิสลามถึง 906,490 คน (ประมาณร้อยละ 73.22)² ขณะที่ผู้นับถือศาสนาพุทธ ขงจื้อด้วยประมาณ 3 เท่า ดังรายละเอียดตามตารางจำนวนประชากรในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามศาสนาต่อไปนี้

¹ ลัจจตา จันทรสว่างภูวะ. "ปัญหาทางสังคม." ใน เอกสารประกอบการบรรยาย (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2519) หน้า ๘7.

² วัลย์ ครุวรรณพัฒน์. ทัศนคติของคนไทยในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้. (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523) หน้า 10

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามศาสนา

จังหวัด	ศาสนา						รวม
	พุทธ*	อิสลาม	คริสต์	ฮินดู	อื่น ๆ**	ไม่ทราบศาสนา	
ปัตตานี	90,949	324,548	114	14	9	2,969	418,603
ยะลา	96,554	116,509	406	11	46	1,638	265,161
นราธิวาส	82,417	312,156	39	5	-	3,141	379,754
สตูล	51,648	103,277	28	-	12	1,526	156,491
รวม	321,568	906,496	587	30	67	9,274	1,238,061

* รวมศาสนาขงจื้อ

** รวมผู้ไม่มีศาสนา

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื. สัมมะโนประชากรและเคหะ
พ.ศ. 2523 จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล (กรุงเทพมหานคร :
สำนักนายกรัฐมนตรื)

หากพิจารณาเป็นรายจังหวัดแล้วปรากฏว่า จังหวัดปัตตานีมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 77.53 นับถือศาสนาพุทธ รวมขงจื้อด้วยร้อยละ 21.73 หรือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ 3.57 เท่าของผู้นับถือศาสนาพุทธรวมขงจื้อด้วย จังหวัดยะลามีผู้นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 62.79 นับถือศาสนาพุทธรวมขงจื้อด้วยร้อยละ 36.41 จังหวัดนราธิวาสมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 78.48 นับถือศาสนาพุทธรวมขงจื้อร้อยละ 20.72 จังหวัดสตูลมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 66.00 และนับถือศาสนาพุทธรวมขงจื้อร้อยละ 33.00 ด้วย

จากข้อมูลข้างต้นนี้ ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทยหรือที่เรียกว่าชาวไทยมุสลิมนั้น แม้ว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย แต่ถ้พิจารณาเฉพาะในบริเวณจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ คือปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูลแล้ว จะเห็นว่า ชาวไทยมุสลิม เป็นชนกลุ่มใหญ่ที่มีความสำคัญมากในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรเหล่านี้มีภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นอยู่แตกต่างจากประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผู้ที่ไม่รู้หนังสือไทย เป็นจำนวนมากดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรอายุ 10 ปีขึ้นไป ที่อ่านออกเขียนได้ของจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัด	อ่านออกเขียนได้	อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	ไม่ทราบ	รวม
ปัตตานี	204,267	100,521	5,891	310,679
ยะลา	104,561	54,277	3,374	198,212
นราธิวาส	182,478	101,955	4,934	289,376
สตูล	88,258	21,689	1,343	111,290
รวม	615,564	274,442	15,542	904,548

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี "สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2523"

แต่ปรากฏว่าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้บางคนที่อ่านเขียนภาษาไทยไม่ได้นั้น สามารถอ่านและเขียนภาษามลายู และภาษาวีซการประเภทอื่น ๆ ได้

นอกจากลักษณะ เกี่ยวกับการศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีลักษณะที่แตกต่างจากประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธที่ควรกล่าวถึงคือ การใช้ภาษาพูด จะใช้ภาษามลายูท้องถิ่นมีการแต่งกายตามแนวทางของศาสนาอิสลาม คือชายต้องแต่งกายให้ปกปิดอวัยวะตั้งแต่สะดือถึงหัวเข่า หญิงต้องปกปิดทั้งหมดของร่างกาย ดังนั้น เราจะเห็นว่าชาวมุสลิมที่เป็นชายจะไม่หุงกางเกงขาสั้น เลยเข่า และสตรีมุสลิมนิยมห่มผ้ามาเต๊ะ ใส่เสื้อ

แขนยาว มีผ้าคลุมศีรษะ ไม่นิยมนุ่งกระโปรง ใส่เสื้อแขนสั้นหรือไม่มีแขน นอกจากนี้
 ประเพณีการทักทาย กริยามรรยาททั่วไปในชีวิตประจำวัน เป็นไปตามข้อบัญญัติของศาสนา
 เช่น การไม่บริโภคนเนื้อสุกร เสพสุรา ห้ามกินเนื้อสัตว์ที่มีได้ผ่านพิธีการฆ่าตามแบบอิสลาม
 มีการละหมาดเป็นประจำวัน และประจำสัปดาห์ สำหรับความเชื่อทางศาสนาของชาวไทย
 มุสลิมนั้น ปรากฏว่า ศาสนามีอิทธิพลเหนือความรู้สึกนึกคิดและจิตใจมาก จนสามารถกล่าว
 ได้ว่าข้อบัญญัติของศาสนาอิสลาม เป็นธรรมนูญแห่งชีวิต (Code of Life) ที่มุสลิมทุกคน
 ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

นอกจากนั้นยังปรากฏว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม
 ยังมีส่วนผูกพันกับข้อปฏิบัติในศาสนาอย่างใกล้ชิด เพราะหลักปฏิบัติทางศาสนาได้กำหนดไว้
 เกือบทุกแง่ทุกมุม กล่าวคือ ศาสนาอิสลามมิใช่เป็นศาสนาอย่างเดียว แต่เป็นทั้งระบอบการ
 บกครอง การเมืองและวัฒนธรรม ในแง่ของการเป็นศาสนา หมายถึง หลักศรัทธาและ
 การปฏิบัติศาสนกิจ ในแง่ของวัฒนธรรมนั้น หมายถึง ระเบียบแบบแผนแห่งการดำเนินชีวิต
 เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของคนให้เด่นชัด¹

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า สภาพสังคมในสี่จังหวัดภาคใต้แตกต่างกันไปจาก
 สังคมของประชากรส่วน ใหญ่ของประเทศอย่างเด่นชัด ทั้งนี้ก็เนื่องจากมีความเชื่อทาง
 ศาสนาเป็นเครื่องกำหนด และมีลักษณะไม่อ่อนตัว มีความเข้มงวดเชิงกฎหมายที่มุสลิม
 ทุกคนต้องปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า ศาสนาอิสลามได้กำหนดแนวทางปฏิบัติ ให้กับมุสลิมตั้งแต่เกิด
 จนตาย และหลักคำสอนของศาสนา เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทยมุสลิม

การศึกษาความเชื่อทางศาสนาที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ เป็นอย่างยิ่ง
 เพราะปัจจุบันประเทศไทย เห็นความจำเป็นในการเร่งรัดพัฒนาประเทศ เพื่อความเจริญ
 ก้าวหน้าของประเทศและเพื่อยกคุณภาพของชีวิตประชาชนในด้าน เศรษฐกิจและสังคมให้

¹ดิเรก ภูลสิริสวัสดิ์. "ระบอบการเมืองในอิสลาม" วารสารวิชาการของ
 สหสัมพันธ์สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2517) หน้า 98

สูงขึ้น โดยรัฐบาลมีนโยบายที่จะแก้ไขความล่าช้าของชาวชนบท เพิ่มพูนรายได้ เพื่อขจัดความยากจนของคนส่วนมาก ร้อยละ 80 ของประเทศ¹ ในการที่รัฐบาลได้ดำเนินการมาแล้วหลายประการ แต่ก็ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพราะว่ารัฐบาลยังขาดข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของประชาชนที่นับถือศาสนาต่าง ๆ กัน เพราะความเชื่อทางศาสนามีความสำคัญมาก เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของประชาชน มีความสำคัญต่อสังคมหลายประการ เช่นทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันในสังคมได้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในชุมชน ดร.อัม เบ็ดการ ก่อว่าว่า² "สังคมจะอยู่รอดได้ก็ต่อเมื่อสังคมยึดหลักศีลธรรมโดยมีศาสนาเป็นพื้นฐาน" แม้กระทั่งการสื่อสารเพื่อพัฒนาชนบททุก ๆ ด้านน่าจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาในสังคมนั้น ๆ แต่ความเชื่อทางศาสนาของแต่ละบุคคลจะมีระดับที่ต่างกัน ถึงแม้ว่าจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกันก็ตาม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีเหตุหนึ่งมาจากคุณลักษณะส่วนตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งเรียกคุณลักษณะนั้นว่า ความทันสมัยในระดับบุคคล (Individual Modernity)

ความทันสมัยในระดับบุคคลหมายถึง คุณลักษณะระดับบุคคลอันเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกทางการรับรู้ ทำทาง ทศนคติ การให้คุณค่ากับสิ่งต่าง ๆ โดยยึดตามแนวการศึกษาของ อเล็ก อินเคเลส (Alex Inkeles) และคณะ ซึ่งได้ศึกษาลักษณะของคนทันสมัยว่า มีความแตกต่างจากคนที่มีลักษณะยึดจารีต (Traditional) ในประเทศกำลังพัฒนา 6 ประเทศ และได้สรุปลักษณะของคนที่มีความทันสมัยไว้ดังนี้ คือ (1) มีความพร้อมที่จะพบประสบการณ์ใหม่ (2) มีใจกล้าในการเปลี่ยนแปลงและรับสิ่งใหม่ (3) เห็นคุณค่าของเวลา (4) มีการวางแผนดำเนินชีวิต (5) เชื่อถือในความสามารถของมนุษย์ (6) เชื่อในหลักและเหตุผล (7) ตระหนักในศักดิ์ศรีผู้อื่น (8) มีความเชื่อในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (9) มีความยุติธรรม (10) มีความสามารถในการขยายขอบเขต ความคิดเห็น

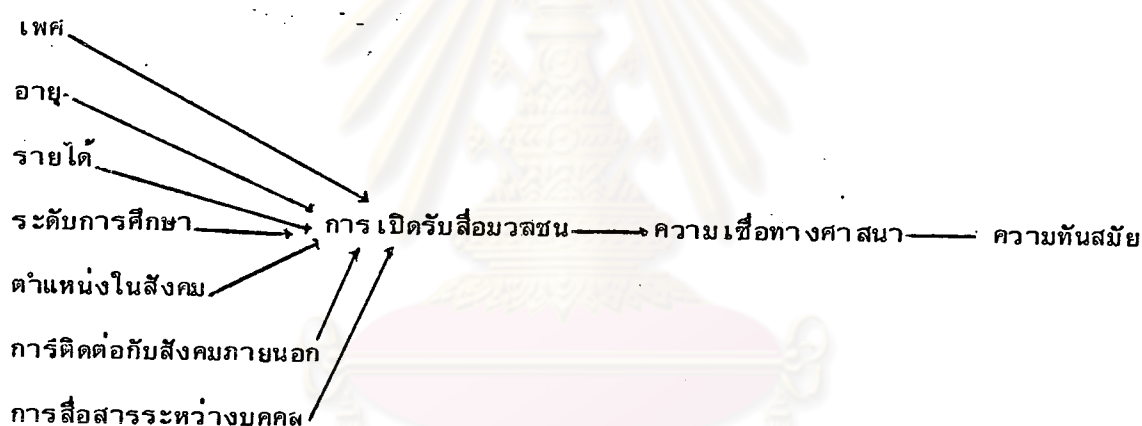
¹ เข็ดชาย เหล่าหล้า. สังคมวิทยาชนบท, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2519) หน้า 22

² ชลอ อุทกภาชน์, พุทธศาสนากับสังคม. (กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2514) หน้า 57

คาดคะเน และเข้าใจบทบาทของผู้อื่น (11) สนใจในข่าวสาร (12) ทะเยอทะยานทางการศึกษาและอาชีพ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า ในสังคมของชาวไทยมุสลิมนั้น การที่จะทำการสื่อสารกับทักทายปราศรัยกัน แม้กระทั่งการพัฒนาประเทศ ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาอิสลาม ดังนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการให้ข่าวสารกับชาวไทยมุสลิม จึงน่าที่จะมีการศึกษาว่า อายุ รายได้ ฐานะทางสังคม การศึกษา การอ่านออกเขียนได้ การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล และการเปิดรับสื่อมวลชนว่ามีความสัมพันธ์กับความทันสมัยในระดับบุคคล และความเชื่อทางศาสนาอย่างไร

แผนภาพที่ 1 แบบจำลองแนวความคิดในการวิจัย

แต่ในการศึกษครั้งนี้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ทุน และระยะเวลาในการศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาในเขตอำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามถึงร้อยละ 80

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้าน เพศ อายุ รายได้ ตำแหน่งในสังคม การศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล กับการเปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในอำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี

2. เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้าน เพศ อายุ รายได้ ตำแหน่งในสังคม ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล การ

เปิดรับสื่อมวลชนกับความเชื่อทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม ในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

3. เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความทันสมัยกับความเชื่อทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม ในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ปัญหาการวิจัย

1. ตัวแปรด้าน เพศ อายุ รายได้ ตำแหน่งในสังคม ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนหรือไม่ อย่างไร

2. ตัวแปรด้าน เพศ อายุ รายได้ ตำแหน่งในสังคม ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยหรือไม่ อย่างไร

3. ตัวแปรด้าน เพศ อายุ รายได้ ตำแหน่งในสังคม ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาหรือไม่ อย่างไร

4. ตัวแปรด้านความทันสมัย และความเชื่อทางศาสนามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ตำแหน่งในสังคม ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวจะมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน เป็นเชิงบวก (มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน)
2. ตัวแปรด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัย เป็นเชิงลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)
3. ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ตำแหน่งในสังคม ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรดังกล่าว แต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็นเชิงบวก (มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน)
4. ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก ตำแหน่งในสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคล การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา เป็นเชิงลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)
5. ตัวแปรด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับความเชื่อในศาสนา เป็น เชิงบวก (มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน)
6. ตัวแปรด้านความทันสมัย มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา เป็นเชิงลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่ทำการวิจัยครอบคลุมพื้นที่อำเภอนองจิก จังหวัดมัตตานี
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกับประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ถึง 65 ปี ทั้งเพศชายหรือหญิง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

สมมติฐาน	ตัวแปรที่ 1	ตัวแปรที่ 2
<p>1. ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ตำแหน่งในสังคม ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล</p> <p>ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนเป็นเชิงบวก (มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน)</p>	<p>-รายได้</p> <p>-ตำแหน่งในสังคม</p> <p>-ระดับการศึกษา</p> <p>-การติดต่อกับสังคมภายนอก</p> <p>-การสื่อสารระหว่างบุคคล</p>	<p>การ เปิดรับสื่อมวลชน</p>
<p>2. ตัวแปรด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชนและความทันสมัย มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)</p>	<p>-อายุ</p>	<p>การ เปิดรับสื่อมวลชน</p> <p>ความทันสมัย</p>
<p>3. ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ตำแหน่งในสังคม ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล การ เปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย เป็นเชิงบวก (มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน)</p>	<p>-รายได้</p> <p>-ตำแหน่งในสังคม</p> <p>-ระดับการศึกษา</p> <p>-การติดต่อกับสังคมภายนอก</p> <p>-การสื่อสารระหว่างบุคคล</p> <p>-การ เปิดรับสื่อมวลชน</p>	<p>ความทันสมัย</p>

สมมติฐาน	ตัวแปรที่ 1	ตัวแปรที่ 2
<p>4. ตัวแปรด้านต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา การติดต่อกับสังคม ภายนอก ตำแหน่งในสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคล การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา เป็นเชิงลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)</p>	<p>-รายได้ -ระดับการศึกษา -ตำแหน่งในสังคม -การติดต่อกับสังคม ภายนอก -การสื่อสารระหว่างบุคคล -การเปิดรับสื่อมวลชน</p>	<p>ความเชื่อทางศาสนา</p>
<p>5. ตัวแปรด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา เชิงบวก (มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน)</p>	<p>-อายุ</p>	<p>ความเชื่อทางศาสนา</p>
<p>6. ตัวแปรด้านความทันสมัย มีความสัมพันธ์กับความเชื่อในทางศาสนา เป็นเชิงลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)</p>	<p>-ความทันสมัย</p>	<p>ความเชื่อทางศาสนา</p>

คำจำกัดความในการวิจัย

1. พฤติกรรมการสื่อสาร (Communication Behavior) หมายถึงความบ่อยครั้งในการติดต่อสื่อสารของบุคคลในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล การติดต่อกับสังคมภายนอก

1.1 การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure) หมายถึงความบ่อยครั้ง และระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับวิทยุ ชมโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ โดยวัด

จากค่าคะแนนของความบ่อยครั้ง คูณกับระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดต่อสัปดาห์

1.2 การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

หมายถึง การติดต่อระหว่างบุคคลโดยพิจารณาจากความบ่อยครั้งของการสนทนากับบุคคลต่าง ๆ ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

1.3 การติดต่อกับสังคมภายนอก (Cosmopolite) หมายถึงจำนวนครั้งที่

ที่เดินทางไปในแหล่งความเจริญ เช่น อำเภอ ตำบล จังหวัด เมืองหลวง การติดต่อกับสังคมภายนอกนี้จะวัดจากค่าคะแนนของจำนวนครั้งที่เดินทางไปในแหล่งความเจริญในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

2. ระดับการศึกษา หมายถึงการศึกษาภาษาไทยระดับสามัญของชาวไทยมุสลิมชั้นสูงสุด

3. ความน่าเชื่อถือ หมายถึงการที่บุคคลให้ความเชื่อถือไว้วางใจต่อสื่อ ในที่นี้ หมายถึง สื่อโทรทัศน์ วิทยุหนังสือพิมพ์ และสื่อที่เป็นตัวบุคคล

4. ความทันสมัยในระดับบุคคล (Individual Modernity) หมายถึงการมีความพร้อมในเรื่องการเปลี่ยนแปลงและยอมรับต่อประสบการณ์ใหม่ ๆ ในด้านสาธารณสุข เช่น เรื่องส้วม น้ำสะอาด การรับบริการสาธารณสุข ความสะอาด เป็นต้น

5. ตำแหน่งในสังคม หมายถึงการมีตำแหน่งภายในหมู่บ้านของตนเอง เช่น กรรมการสภาตำบล ผู้นำศาสนา หรือเป็นสมาชิก อาสาสมัครที่หน่วยราชการตั้งขึ้น เช่น กลุ่มเกษตรกร พสส. อสม.

6. ความเชื่อในศาสนาอิสลาม หมายถึงความเชื่อมั่นเกี่ยวกับหลักศาสนาและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ประกอบไปด้วย

6.1 หลักศรัทธา

- ศรัทธาในพระอัลลอฮ์
- ศรัทธาในเทวทูต
- ศรัทธาในคัมภีร์
- ศรัทธาในศาสนทูต
- ศรัทธาในวันอาสานและวันปรโลก
- ศรัทธาในกฎกำหนดสภาวะ

6.2 หลักปฏิบัติ

-การปฏิญาณตนว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกเหนือไปจากองค์อัลลอฮ์"

-การนมาซ

-การบริจาค

-การถือศีลอด

-การประกอบพิธีฮัจญ์

7. อิสลามแปลว่าสันติ เป็นนามของศาสนาที่ชาวมุสลิมนับถือ หมายถึงการนอบน้อมตนเอง พระประสงค์ของพระเจ้าอัลลอฮ์

8. มุสลิม คือชื่อที่เรียกผู้นับถือศาสนาอิสลาม แปลว่าผู้ไม่สันติ ผู้ที่นอบน้อมต่อพระประสงค์ของพระเจ้า เป็นเจ้า

9. อัล-กูรอาน หมายถึงคัมภีร์ของศาสนาอิสลาม

10. ผู้นำศาสนา หมายถึงหัวหน้าหรือผู้นำที่ผู้อื่นต้องปฏิบัติตาม ผู้มีความรู้ทางศาสนาอิสลาม เรียกว่า อิมาม ซึ่งมีความหมายดังนี้

10.1 โต๊ะอิหม่าม หมายถึงผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของมุสลิมประจำมัสยิด

10.2 การ เต็ม มีหน้าที่กล่าวปราศรัยตอนละหมาดวันศุกร์ และเป็นตำแหน่งหนึ่งในกรรมการมัสยิด

10.3 บิลาล หมายถึง ผู้เรียกร้องให้มาประกอบศาสนกิจในมัสยิด

10.4 โต๊ะครู คือผู้ที่ตั้งปอเนาะหรือ โรงเรียน ขึ้นมาเพื่อสั่งสอนศิษย์วิทยาการทางศาสนาอิสลาม

11. โต๊ะ เป็นคำภาษามลายู ย่อมาจากคำว่า Datok การใช้คำว่า "โต๊ะ นำหน้าว่า "หะยี" เท่านั้นที่มีความหมายถึงผู้ประกอบพิธีฮัจญ์แล้ว นอกจากนี้แล้วก็จะมีความหมายดังต่อไปนี้

-ใช้กับผู้ซึ่งมีตำแหน่งหรืออำนาจบารมี มีความหมายว่า "พญา"

-ใช้กับตำแหน่งครู หมายถึงคุณ หรือท่าน

-ใช้กับคนทั่วไป แสดงถึง "อายุมาก"

12. การนมาซ หรือละหมาด เป็นสิ่งที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติวันละ 5 เวลา คือ เวลาเช้า ก่อนตะวันขึ้น บ่าย เย็น ค่ำ และกลางคืน เป็นการแสดงความเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า

13. การศีลอด คือการละเว้นจากการกิน-การดื่ม การพูดจาเหลวไหล การคิดในเรื่องอกุศล ประพฤติชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อขัดเกลาจิตใจให้ผ่องแผ้ว มีคุณธรรมสำรวมตน ให้มีความอดทนและเมตตา

14. ฮัจญ์ หมายถึงการปฏิบัติศาสนกิจข้อหนึ่งของมุสลิมที่นคร เมกกะ ในเทศกาลฮัจญ์ มุสลิมทั้งชาย-หญิง ที่มีร่างกายสมบูรณ์ มีกำลังทรัพย์เพียงพอในการเดินทาง และเส้นทางนั้นปลอดภัย ต้องปฏิบัติอย่างน้อยครั้งหนึ่งในชีวิต การปฏิบัติ เกิดจากครั้งแรกไม่ถือว่าเป็นฮัจญ์ที่ต้องบังคับปฏิบัติตามบัญญัติของอิสลาม

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้พิจารณาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยและความเชื่อทางศาสนา ซึ่งได้แก่ ตัวแปรด้านการอ่านออกเขียนได้ อายุ รายได้ ฐานะทางสังคม การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคล และการเปิดรับสื่อมวลชน

2. ในเรื่องความเชื่อทางศาสนา จะทำการศึกษากับประชาชนชาวไทยมุสลิมในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ได้แก่ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี และสำหรับความเชื่อทางศาสนานั้น ศึกษาเฉพาะกรณีหลักศรัทธา และหลักการปฏิบัติที่ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ทำการวิจัย เชื่อถือ และปฏิบัติกันเท่านั้น ซึ่งความเชื่อบางอย่างอาจจะไม่ถูกต้องตามหลักของศาสนาอิสลามที่แท้จริงหรือ เป็นเพียงสิ่งที่เชื่อถือกันมาตามบรรพบุรุษหรือค่านิยมเก่า ๆ กันมา

3. ความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมนั้น ทำการวัดในเรื่องของความพร้อมในการยอมรับประสมการณ์ใหม่ ตามแนวความคิดของ อเล็ก อินเคิลส์ เลส ในที่นี้จะวัดการยอมรับในเรื่องสาธารณสุข เฉพาะงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ เรื่องส้วม นำดีมน้ำใช้ และความสะอาดเท่านั้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในด้านวิชาการ และวิชาการประยุกต์ กล่าวคือ

1. ด้านวิชาการ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความทันสมัยกับความเชื่อทางศาสนาว่า จะมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงไร เพื่อใช้ประโยชน์ในการสื่อสารเพื่อพัฒนาต่อไป

2. ด้านวิชาการประยุกต์

2.1 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชาวไทยมุสลิมในภาคใต้มากขึ้น เนื่องจากความเชื่อทางศาสนานั้นสามารถสะท้อนแนวทางดำเนินชีวิตให้เราเข้าใจ ชาวไทยมุสลิม เป็นอย่างดี ซึ่งข้อมูล เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากในการเข้าถึงประชาชน และช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นไปได้ด้วยดี

2.2 เพื่อเป็นแนวทางการสื่อสารในการพัฒนางานสาธารณสุขให้แก่ชาวไทยมุสลิมในชายแดนภาคใต้ โดยป้องกันไม่ได้ขัดแย้งกับหลักศาสนา

2.3 เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีในเรื่องเกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย